

— **Red čitanja sv. Pisma** bio bi ovakav: u adventu prorok Izaija, kroz božićno vrijeme poslanica Kološanima, kroz prve četiri sedmice korizme pregled povijesti spase-
nja iz knjiga Izlaska, Levitika, Brojeva i Ponovljenog za-
kona, a zadnje dvije sedmice iz proroka Jeremije i iz La-
mentacija, kroz osminu Uskrsa 1. Petrova poslanica, a kroz
ostali dio uskrsnog vremena Djela apostolska. Za druga
razdoblja predviđen je ciklus od dvije godine tako da bi se
svake godine čitali odlomci iz Starog i iz Novog Zavjeta.
Svake bi se godine povijest spasenja rasvijetlila s posebnog
gledišta: u parnim bi se godinama počimalo s knjigom Pos-
tanka a zatim bi slijedili izvatici iz poučnih knjiga, u ne-
parnim godinama počimalo bi se s knjigama Samuelovim
i Kraljeva a iza toga bi došli izvatici iz proročkih knjiga.
Ukupno bi čitanja Sv. Pisma u novom Časoslavu bilo po
prilici dvostruko više nego dosad.

— **Patristička će čitanja** biti uzeta iz spisa starih i no-
vih crkvenih pisaca. Izdat će se i posebni lekcionar koji će
sadržavati čitanja ad libitum.

— **Himni** će biti probrani između onih koji su sad u
upotrebi i ostalog blaga crkvene himnodije.

— **Antifone i responzoriji** će se temeljito revidirati ili
iznova sastaviti da prikladno odgovaraju svojoj svrsi.

U mnogim obredima, na svim područjima liturgijskog
života, naskoro će se mnogo toga dotjerati i prilagoditi ži-
votu današnje Crkve. Dobro je da se za te promjene psiho-
loški pripremimo. Dobro je da znamo što od dosadašnjeg
ostaje a što će se promijeniti da onome što je trajno dajemo
veću pažnju. Dobro je da paralelno s općom reformom li-
turgije obnavljamo i svoje nazore o javnom i privatnom
bogoštovlju.

Fra Jure RADIĆ

ZA ŠTO BOLJI HRVATSKI PRIJEVOD KANONA MISE

— **primjedba i pokušaji** —

Nacionalna Liturgijska Komisija objavila je u »Vjes-
niku đakovačke biskupije« (1967/10, str. 176—178) hrvatski
prijevod Kanona Mise i pozvala katoličku javnost da ga
pažljivo prouči i na vrijeme dade primjedbe.

Rado se odazivljem pozivu i izlažem zamjerke objavljenom prijevodu kako bih na taj način pridonio svoj obol našoj zajedničkoj stvari. Ujedno prilažem i svoj pokušaj prijevoda Kanona.

Prema mome zapažanju prijevod nije u svim detaljima uspio.

TEMELJNI su mu NEDOSTATCI:

- Nije vjeran.
- Nije svugdje koncizan, već opisan.
- Nije čist u hrvatskom izražaju.
- Nije svugdje prava hrvatska konstrukcija.

Slijedit ćemo označene brojeve:

Ad 1 — Zašto slijediti redoslijed latinskih riječi »Te igitur, clementissime Pater«. Čisti Hrvat ne kaže »Tebe, dakle, milostivi Oče«, već jednostavno »Milostivi Oče, tebe dakle«. Zapravo »igitur« ne bi trebalo ni prevoditi s »dakle«, jer je ova riječ gotovo suvišna u hrvatskom izražaju na konkretnom mjestu. Prijelaz od Prefacije i Sanctusa ne traži vezu s »dakle«. Bez toga je ljepše, ali može i ostati.

2 — »Smjerno i usrdno molimo«, predaleko je od latinskog »supplicēs rogamus ac petimus«.

5 — »Ove darove koje od srca dajemo za svetu nekrvnu žrtvu« jest **novi umetak** u Kanon Mise, a ne prijevod »haec dona, haec munera, haec sancta sacrificia illibata«. Još Crkva nije ovlastila nacionalne Biskupske konferencije da mogu **prerađivati** Kanon.

6 — Ni ovaj dio nije sretno preveden.

7 — Jednako vrijedi i za ovaj. Da li je izrazom »u ime« sigurno izraženo latinsko »pro«?

10 — Sve je samovoljni umetak.

11 — Hrvat ne veli, osim u pjesničkom izražavanju, »slugom tvojim ili biskupom našim«, već »tvojim slugom, našim biskupom.«

15 — Vrhunac šepRTLjanja dosegnut je prevodenjem »famulorum famularumque« s »čeljadi«.

16 — »Što uokolo« teško bi moglo proći. Bolje je i hrvatskije »okolo« ili »naokolo«.

17 — »Quorum tibi fides cognita est« nije dobro prevedeno s »ti si spoznao...« To je već unošenje drugog smisla.

18 — Još dalje je otišlo »i znaš im odanost« za »cognita devotio«.

19 — Ponovo se prevodi »pro quibus« i »u ime kojih«. Je li pogođen smisao?

20 — »Hoc sacrificium laudis« nije sretno prevedeno s »ovu žrtvu hvalbenu«.

21 — Prevesti »suisque omnibus« sa »sve što im je na srcu« znači stvoriti novo.

23 — »Pro spe salutis« je li »smiju se nadati«?

24 — Je li »incolumitas« — zdravlje«?

26 — »Odanosti« nema u latinskom tekstu.

47 — »Bude naš bedem i zaštita« nije prijevod »ut in omnibus protectionis tuae muniamur auxilio«, već nova konstrukcija.

50 — »Služenja« ne zvuči lijepo hrvatski.

53 — »Daj nam u ove dane uživati tvoj mir« hrvatski je lijepo, ali od latinskog daleko udaljeno.

55 — »Ab aeterna damnatione nos eripi« nije hrvatski dobro rečeno »da budemo oteti od vječne osude«.

56 — Hrvat ne će nikad reći »da se brojimo u stadu«, već »da se ubrojimo u stado«. I čemu riječ »stado«? Zar za oznaku vjernika nema svetijeg izraza za latinsku riječ »grex«.

58 — Jednako ni »učini ti, Bože, u svima« (in omnibus« — nije hrvatski lijepo izraženo. Bliže je hrvatskom izražaju reći: »Bože, u svemu učini«. Suvišan je »ti«.

63 — Može li se prevesti »rationabilis« s »duhovan«?

64 — Ni »acceptabilemque facere digneris« ne smijemo prevesti sa »i vrijedan da te obraduje«.

68 — Arhaički zvuči »no što će podnijeti . . .«

74 — Nije sretno prevedeno »tibi gratias agens, benedict« s »izgovarajući blagoslov oda tebi hvalu«, iako se ispravno išlo za izražajem iskonskog smisla, što ni latinski tekst nije vjerno prenio i tako navodi u zastranjenje.

79 — Nikada pravi Hrvat ne će reći »Ovo je tijelo moje«, već »ovo je moje tijelo«.

Ispravno se ispustilo »enim«. Zašto se onda mora prevoditi uvijek »igitur« i slično?

81 — »Pošto su (po) večerali« nije hrvatski izražaj.

82 — Također i »uzimajući«.

84 — Isto vrijedi i za »izgovarajući blagoslov«.

89 — »Saveza« — »testamenti«?

95 — »I zato«, zar se ne bi jednostavnije reklo sa »stoga«?

99 — Je li baš točno prevedeno »sed et in coelos gloriosae ascensionis« sa »i uzašašća u nebesku slavu«?

103 — Latinski tekst ima prije »donis« pa »datis«. Prijevod protivno.

108 — Tko još od nas razumije našu lijepu staru riječ »sveudiljni«?

109 — Daleko je i slobodno prevesti »respicere digneris« s »pogledaj, molimo«.

110 — Je li »serenus« — »prijazan«?

113 — Čudno je »puer« — »mladić« na konkretnom mjestu i kontekstu.

114 — Da li je dobro reći »Patriarcha« — »praotac«?

116 — Bolji je akuzativ.

122 — Čemu »koji je«?

129 — Zašto latinska konstrukcija? Zar nije u duhu hrvatskog jezika: »Gospodine, također se spomeni...«

130 — Opet **čeljad**, i to za **mrtve!**

132 — »Pečatom vjere« slabije zvuči od »znamenjem vjere i »znak vjere«.

133 — »Spavaju« je slabije od »snivaju«

135 — Hrvat nikad ne bi rekao »upokojuju«, već radije »počivaju«.

139 — »I nama« — bolje »a nama«.

140 — »Koji **stavljamo** svoju nadu« nije pravi hrvatski izražaj.

142 — Da li je ovdje »aliquam« znači »neko«? »U društvu« nije potpun prijevod za »societatem donare digneris«.

152 — Jednako i »non aestimator meriti« sa »po vaganju...«

153 — Preslobodno je »veniae largitor« prevesti sa »po izobilju...«

— Na ono, što se često ponavlja u prijevodu, kao slijeđenje latinske konstrukcije, nisam uvijek upozoravao, već samo prvi put.

Jednako se nisam zaustavljao ni na mjestima gdje bi bila bolja konstrukcija među nekoliko rečenica. To će se sve vidjeti iz praktičnog ogleda.

Kad se sve sumira, evidentno je da prijevod nije uspio. Pohvalan je napor, ali ne realizacija. Kako se radi o delikatnoj stvari, prijevod još treba dotjerivati.

Tolike manjkavosti prijevoda daju oslonac sumnji da ovaj prijevod nisu izradili osamdesetorica stručnjaka. Najvjerojatnije je da je ovaj prijevod učinio netko, koji se u ovaj posao najbolje ne razumije. Stoga je apsolutno nužno sve temeljito revidirati! Najlakši put bi bio i ujedno najkorisniji samo najnužnije dotjerati prijevod Kanona u hrvatskom Misalu za sve dane u godini (Makarska 1967).

PRILOG: moj pokušaj hrvatskog prijevoda Kanona Mise

Preblagi Oče! Tebe, dakle, smjerno molimo i prosimo po Isusu Kristu tvome Sinu, našem Gospodinu, primi i blagoslovi ove darove, ove poklone, ove svete neokaljane prinose, koje ti najprije prikazujemo za tvoju svetu katoličku Crkvu. Nju se dostoj po svemu zemaljskome krugu obasuti mirom, očuvati, držati na okupu i ravnati — zajedno s tvojim slugom našim Papom (I.) i s našim biskupom (I.) i sa svim pravovjernima, koji promiču katoličku i apostolsku vjeru.

Sjeti se, Gospodine, svojih slugu i službenica (I. i I.) i svih prisutnih, čiju vjernost i odanost poznaš. Za njih ti prinosimo, i oni ti prinosе ovu hvalbenu žrtvu za se i za sve svoje (potrebe): za otkupljenje svojih duša, za nadu svoga spasenja i zdravlja. Oni tebi — vječnom, živom i istinitom Bogu iskazuju svoje darove (zavjete).

U zajednici (dioništvu), i časteći spomen ponajprije slavne Marije, vazda Djevice, Roditeljke našega Boga i Gospodina Isusa Krista, kao i blaženog Josipa, zaručnika iste Djevice, i tvojih blaženih apostola i mučenika — Petra i Pavla, Andrije, Jakova, Ivana, Tome, Jakova, Filipa, Bartolomeja, Mateja, Šimuna, i Tadeja, Lina, Kleta, Klementa, Siksta, Kornelija, Ciprijana, Lovre, Krizogona, Ivana i Pavla, Kuzme i Damjana i svih tvojih svetaca. Daj nam po njihovim zaslugama i molitvama da se u svemu učvrstimo moću tvoje zaštite — po istom Kristu, našem Gospodinu, amen.

Gospodine, molimo te, dakle, primi milostivo ovaj prinos naše odanosti i svekolike tvoje obitelji. U svome miru rasporedi naše dane (dane), iščupaj nas od vječne osude i zapovjedi da se pribrojimo zajednici (u stado) tvojih odabranika — po istom Kristu, našem Gospodinu, amen.

U svemu, molimo te, Bože, odostoj se, učiniti da nam ovaj prinos bude blagoslovljen, uračunat, valjan, duhovan i prijatan, pa da nam postane Tijelo i Krv tvoga ljubljeno-ga Sina, našega Gospodina Isusa Krista.

U predvečerje svoje muke uze kruh u svoje svete i časne ruke, podiže oči prema nebu — k tebi svome svemo-gućem Bogu Ocu, zahvali ti, blagoslovi, razlomi i dade svo-jim učenicima govoreći: Uzmite i svi od, ovog blagujte, **jer je ovo moje Tijelo.**

Na sličan način poslije večere (negoli su večerali) uze i ovu slavnu čašu u svoje svete i časne ruke, na isti na-čin tebi zahvali, blagoslovi i dade svojim učenicima govo-reći: Uzmite i svi pijte iz nje, **jer je ovo čaša moje Krvi, novoga i vječnoga saveza (ugovora), otajstvo vjere, koja će se proliti za vas i za mnoge na oproštenje grijeha.** Koliko god puta budete ovo činili, činite (to) na spomen meni.

Stoga, Gospodine, mi tvoji sluge i tvoj sveti puk, — slaveći spomen blažene muke i uskrsnuća od mrtvih i slavnog uzašašća na nebo istoga Krista, tvoga Sina, našega Gospodina, — prikazujemo tvome slavnom veličanstvu od tvojih darova i poklona čistu žrtvu, neokaljanu žrtvu, sve-ti kruh vječnoga života i čašu vječnoga (sveudiljnoga) spa-senja.

Dostoj se na ovo pogledati milostiva i vedra (umiljata) lica, i (ovo) primiti kao što si se udostojao primiti darove svoga pravednoga sluge Abela i žrtvu našega patrijarha Abrahama i što ti prinese tvoj veliki svećenik Melkisedek — svetu žrtvu, neokaljanu hostiju (žrtvu).

Svemogući Bože, smjerno te molimo, zapovjedi da ruke tvoga svetog anđela ovo prenesu na tvoj uzvišeni žrtvenik pred licem tvoga božanskoga veličanstva, pa da se svi koji primimo presveto Tijelo i Krv tvoga Sina, kao dio-nici ovog žrtvenika, napunimo svakim nebeskim blagoslo-vom i milošću — po istom Kristu, našem Gospodinu, amen.

Gospodine, spomeni se također svojih slugu i službeni-ca (I. i I.), koji nas pretekoše obilježeni znamenjem vjere i počivaju snom mira.

Molimo te, Gospodine, daruj njima i svima koji počiva-ju u Kristu mjesto osvježenja, svjetlosti i mira — po istom Kristu, našem Gospodinu, amen.

A nama grješnicima, tvojim slugama, koji se uzdamo u tvoje veliko milosrđe, dostoj se dati dio u društvu (dio i zajedništvo) s tvojim svetim apostolima i mučenicima: Iva-

nom, Stjepanom, Matijom, Barnabom, Igancijem, Aleksandrom, Marcelinom, Anastazijom i sa svim tvojim svetima. Molimo te, privedi nas u njihovu zajednicu ne procjenjujući zasluge već kao djelitelj milosti — po Kristu, našem Gospodinu.

Po njemu, Gospodine, sve ovo uvijek dobro stvaraš, posvećuješ, oživljavaš, blagoslivljaš i nama daješ.

Po njemu i s njim i u njemu (jest) neka je tebi — svemogućem Bogu Ocu, u jedinstvu Duha Svetoga, svaka čast i slava — po sve vijeke vjekova, amen.

VARIJANTE

— BOŽIĆ

U zajednici (dioništvu) i svetkujući presveti dan (presvetu noć), u koji (kojoj, kada) nepovrijeđeno djevičanstvo blažene Marije rodi ovome svijetu Spasitelja, i časteći spomen najprije slavne . . .

— BOGOJAVLJENJE

. . . u koji se tvoj Jedinorođenac, s tobom vječan u tvojoj slavi, pojavi vidljivo tjelesan u istinitosti našeg tijela . . .

— VELIKI ČETVRTAK

. . . u koji je naš Gospodin Isus Krist bio za nas izdan . . .

. . . što ti ga prinosimo na dan u koji je Gospodin naš Isus Krist predao na svetkovanje svojim učenicima tajne svoga Tijela i Krvi . . .

U predvečerje muke, koju će podnijeti za naše spasenje i svih (drugih), to jest danas, uze . . .

— USKRS

. . . Uskrsnuća Gospodina našega Isusa Krista tijelom (u tijelu; tjelesnog uskrsnuća . . .).

. . . koji ti prinosimo i za one, koje si se udostojao preporoditi vodom i Duhom Svetim udijeljujući im oproštenje svih grijeha . . .

— U Z A Š A Š Ć E

... kad je naš Gospodin, jedinorođeni tvoj Sin, smjestio o desnu tvoje slave sebi ujedinjenu bit naše krhkosti ...

— D U H O V I

... Pedesetnice, kad se Duh Sveti objavio apostolima u nebrojenim jezicima ...

M. V. Čelkanović

S P O M E N I C A

svećenika Beogradske Nadbiskupije u vezi sa hrvatskim prijevodom Rimskog kanona svete Mise.

Koncilski dekret o ekumenizmu u t. 8. preporuča, da se katolici na ekumenskim susretima sa odvojenom braćom sjedinjuju u molitvi, da se izmoli milost crkvenog jedinstva. Da je to moguće treba u molitvama tražiti barem osnovne izraze u zajedničkom obliku.

Kod drugih naroda, gdje su dogmatske razlike mnogo veće, već su našli zajednički jezik te stvorili zajedničku formulaciju Očenaša.

Kod nas ne samo da nije u tom pravcu učinjen ni prvi korak, nego se čini da se naprotiv traži razlika u upotrebi pojedinih riječi, gdje toga ranije nije bilo. To svakako nije u duhu ekumenizma!

I u predloženom prijevodu rimskog kanona svete mise upotrebljava se doslijedno riječ »GOSPODIN« umjesto »GOSPOD«, što predstavlja umjetno stvaranje razlike tamo gdje ih ranije nije bilo.

Ne samo da izraz »GOSPOD« upotrebljavaju odvojena braća i katolici istočnog obreda, nego je to vjekovna tradicija glagolskog bogoslužjenja — a i hrvatske tradicije.

Razlikovanje upotrebe riječi »GOSPOD« i »GOSPODIN« predstavlja konačno bogatstvo specifičnog izražaja hrvatskog i srpskog književnog i govornog jezika. U svagdanjoj upotrebi narod upotrebljava riječ »GOSPODIN« za svakog čovjeka i to samo za čovjeka, dočim se naprotiv izraz »GOSPOD« upotrebljava svuda isključivo samo za Boga.